

ان الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره , ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا , من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل الله فلا هادي له وأشهد أن لا اله إلا الله وحده لا شريك له , وأشهد أن محمدا عبده ورسوله , ولا حول ولا قوة إلا بالله , وما توفيقي إلا به , وتوكلت عليه , اللهم صل على محمد وعلى آله وأزواجه وصحبه ومن والاه , ومن تبعهم إلى يوم الدين .

آمين

แท้จริงมวลการสรรเสริญเป็นของเอกองค์อัลลอฮฺ เราขอสรรเสริญต่อพระองค์ ขอความช่วยเหลืออุปถัมภ์จากพระองค์ และขอยกยอโทษจากพระองค์ เราขอความคุ้มครองจากพระองค์ให้รอดพ้นจากความประพฤติที่ชั่วร้ายในตัวเองและการปฏิบัติที่ไม่ดีของเรา ผู้ใดก็ตามที่พระองค์ทรงประสงค์ให้เขาได้รับคำชี้นำ ไม่มีใครจะทำให้เขาหลงผิด และผู้ใดก็ตามที่พระองค์ทรงประสงค์ให้เขาหลงผิดก็ไม่มีใครจะชี้นำเขา และฉันขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่สมควรเคารพบูชาที่แท้จริงนอกจากเอกอัลลอฮฺแต่เพียงพระองค์เดียว โดยไม่มีการตั้งภาคีใด ๆ เทียบเคียงพระองค์ และฉันขอปฏิญาณว่าแท้จริงมุฮัมมัดคือป่าวและศาสนทูตของพระองค์ และไม่มีพลังและอำนาจใดเว้นแต่เป็นของเอกองค์อัลลอฮฺ และความสำเร็จของฉันจะไม่ปรากฏขึ้น เว้นแต่ด้วยความช่วยเหลือของพระองค์ และฉันมอบหมายยังพระองค์ โอ้! เอกองค์อัลลอฮฺขอพระองค์ทรงเสาะเสาะ (ให้พร) และเสาะ (ให้สันติ) แก่ท่านศาสดามุฮัมมัด วงศาตมาญาติของท่าน บรรดาผู้ครองของท่าน เสาะหาบะฮฺ (มิตรสหาย) ของท่าน ผู้ช่วยเหลือปกป้องท่าน และผู้เจริญรอยตามท่านจนถึงวันสิ้นสุดของโลก (วันแห่งการตอบแทน)

ขอพระองค์ทรงรับด้วยเถิด

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

มุสลิมและมุสลิมะฮฺ (ศตรีมุสลิม) มีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกันตามสภาพของสรีระและความสามารถที่เอกองค์อัลลอฮฺทรงกำหนดไว้ตามความประสงค์ของพระองค์ ในการปฏิบัติตนในทางที่ดี และละเว้นสิ่งที่ไม่ดี และการทำงานเพื่อสังคม โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งความโปรดปรานจากพระองค์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

เมื่อกล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของมุสลิมและมุสลิมะฮฺ ทุกคนต่างก็มีบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเอกองค์อัลลอฮฺ โดยเฉพาะบทบาทของมุสลิมะฮฺในอดีตในการรวบรวมเลี้ยงดูบุตรหลานและช่วยเหลือสังคม และพัฒนาบ้านเมืองควบคู่เคียงข้างสุภาพบุรุษ เช่น บทบาทของบรรดาภริยาของท่านศาสดามุฮัมมัด (ค็อลลัลลอฮูอะลัยฮิวะสัลลัม)¹ ที่สามารถนำมาเป็นตัวอย่างแก่ชาวชนรุ่นหลังทั้งทางด้านสังคม การเมืองและวิชาการ

เอกองค์อัลลอฮฺได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของมุสลิมผู้ศรัทธาว่า :-

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٢٦﴾

ความว่า :-

“ และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้เอาใจใส่ต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมายของพวกเขา และสัญญาของพวกเขา ” (อัลมูมินูน : 8 และอัลมะอาริจญ : 32)

หมายถึง บรรดามุอฺมิน (ผู้ศรัทธา) เหล่านี้จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่มีการบิดพลิ้วหรือคิดสัญญาด้วยความมุ่งมั่นและซื่อสัตย์ต่อเอกองค์อัลลอฮฺอย่างแท้จริง ยังมีหะดีษรายงานโดยอับดุลลอฮฺ อิบน์ อุมีร์ (ร.ฎ.) ว่าข้าพเจ้าได้ยินท่านรَسُول ﷺ กล่าวว่า :

كَلِمَاتٌ رَاعٍ وَكَلِمَاتٌ مَسْنُوءَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

¹ ค็อลลัลลอฮูอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นคำที่ใช้เรียกต่อท้ายชื่อท่านศาสดามุฮัมมัด หรือเป็นประโยคขอพรที่กล่าวหลังจากชื่อของท่านศาสดามุฮัมมัด ซึ่งมีความหมายว่า “ ขอเอกอัลลอฮฺทรงตักดีและให้ความสันติแก่ท่าน ” ในที่นี้จะใช้ภาษาอาหรับ คือ ﷺ

ความว่า :

“ พวกท่านทั้งหลายเป็นผู้ปกครองดูแล และพวกท่านทั้งหลายย่อมมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองดูแล... ”. (บันทึกลงโดยนุคอรีย หมายเลข 893)

จากการที่ได้สัมผัสกับเขาวรรณมุสลิม โดยเฉพาะมุสลิมะฮ์ที่มีปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม ทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาและค้นคว้าถึงวิธีการแก้ปัญหาจากแบบฉบับของมารดาแห่งศรัทธา ซึ่งล้วนแล้วมีชีวประวัติและบทบาทที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง แต่ด้วยเวลาอันจำกัดทำให้ผู้วิจัยจะศึกษาวิจัยเฉพาะเรื่องบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮ์ บินตุ อับบักร์ (เราะฎีอัลลอฮูอันฮูมา)² ในด้านสังคม การเมืองและวิชาการเท่านั้น

สำหรับบทบาทของมุสลิมะฮ์ (สตรีมุสลิม) ค่อนข้างคมในสมัยของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ นั้นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าชายมุสลิมแต่อย่างใด โดยเฉพาะบทบาทอันทรงเกียรติของท่านหญิงอาอิชะฮ์ บินตุ อับบักร์ (ร.ฎ.) ที่มีอิทธิพลทั้งในด้านความรู้ ศาสนาและสังคม โดยท่านหญิงได้รับความรู้สั่งสมและซึบซึมฮิกมะฮ์³ ส่วนใหญ่จากท่านศาสดา ﷺ เพื่อใช้ในการเผยแผ่แก่ประชาชาติในสมัยของท่าน จนกระทั่งได้กลายเป็นครูผู้ยิ่งใหญ่และเป็นหนึ่งในนักกฎหมายชั้นนำในอิสลาม ทำให้บรรดาเศาะหาบะฮ์⁴ และผู้มีชื่อเสียงจำนวนมากได้มาแสวงหาความรู้จากท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เพราะท่านหญิงมิได้เป็นเพียงผู้รายงานอัลหะดีษจำนวนมากเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ที่มีความจำและเข้าใจถึงความหมายของคัมภีร์อัลกุรอานอย่างดีเยี่ยม เป็นนักกวีชั้นนำ และยังมีความรู้เรื่องวิชาทางการแพทย์และสาธารณสุขอีกด้วย (ชะกะรียา บะซีร์, 2540 : 173)

บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในด้านสังคมนั้นมิได้จำกัดเฉพาะด้านการให้ประโยชน์ในทางสติปัญญาและวิชาการเท่านั้น แต่ท่านหญิงยังได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางทหารเคียงคู่ไปกับท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ในการต่อสู้ในสมรภูมิที่สำคัญๆ เช่น สงครามอุหุด⁵ และสงครามอัลมูร้อยลือ

² เราะฎีอัลลอฮูอันฮู, เราะฎีอัลลอฮูอันฮา, เราะฎีอัลลอฮูอันฮูมา, เราะฎีอัลลอฮูอันฮูม และเราะฎีอัลลอฮูอันฮูนาละ เป็นพรภาวนาให้แก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ มีความหมายว่า “ ขอเอลงค์อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยในตัวเขาคำพูด ” ในที่นี้จะใช้คำย่อว่า (ร.ฎ.)

³ ฮิกมะฮ์ หมายถึง วิทยาปัญญา คติพจน์ (บินมุสลิม, ม.ป.ป. : 85) ในที่นี้หมายถึงความรู้ที่ถูกถ่ายทอดโดยท่านนบี ﷺ ในรูปของอัลกุรอานและสุนนะฮ์

⁴ เศาะหาบะฮ์ หมายถึง ผู้เป็นมิตรศหายกับท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ และพบท่านในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ มีความศรัทธาในอิสลามและตายในฐานะเป็นมุสลิม (Ibn Hajar, 1412/1992 : 6)

⁵ อุหุด เป็นภูเขาถูกหนึ่งใกล้เมืองมะดีนะฮ์ เป็นสมรภูมิตั้งหนึ่งที่ทำให้พินของท่านนบี ﷺ หัก ใบหน้าและปากของท่านแตก ท่านหัมซะฮ์ ผู้เป็นอาของท่านศาสดาได้ตายชะฮีด (เสียชีวิตในสมรภูมิเพื่อหนทางของเอลงค์อัลลอฮ์ และในสมรภูมิตั้งนี้ได้คร่าชีวิตมุสลิมถึง 70 คน เหตุการณ์ครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อปีฮิจเราะฮ์ที่ 2 (ค.ศ. 581) (al - Hamawi, 1410 / 1990 : 5 : 135)

หรือสงครามบ努อัลมุกฎาะลิก⁶ และท่านหญิงยังเป็นผู้ที่มีความแน่วแน่ ยืนหยัด อดทนและกล้าหาญ ต่อเหตุการณ์อัลฟิฏก⁷ (ถูกปรักปรำ) จนในที่สุดเอกองค์อัลลอฮ์ก็ประทานอาชะฮ์อัลกุรอานให้แก่ท่านศาสดาเพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ของนาง ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) มีความรักในการทำบุญกุศล และใช้ชีวิตความเป็นอยู่อย่างสมถะ ไม่สุ่ยสุร้าย และมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนยากจน ถึงแม้ท่านหญิงได้กำเนิดจากตระกูลร็อยซีที่สูงส่งและร่ำรวยก็ตาม แต่ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) จะรังเกียจความหยิ่งโส โอ้อวดและความหรุหราบในโลกรนี้ และท่านหญิงมิเคยเห็นแก่ตัวที่จะอุทิศตนในการร่วมทุกข์ ร่วมสุขในฐานะภริยาของท่านศาสดา ﷺ อย่างบริสุทธิ์ใจและความพอใจในพระเมตตาของเอกองค์อัลลอฮ์ (ชะกะรียา บะชีร, 2540 : 173)

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ บินตุ อับบักร (ร.ฎ.) เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการเชิดชูเกียรติยศจากเอกองค์อัลลอฮ์ โดยพระองค์ได้กำหนดให้ท่านหญิงเป็นภริยาของท่านรสุล⁸ ﷺ และเป็นแบบอย่างแก่คนทั่วไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ยังเป็นสตรีเพศที่ได้รับการสมญานามว่า “มารดาแห่งศรัทธาชน” ซึ่งท่านหญิงได้เป็นแบบอย่างอันล้ำค่าแก่สตรีมุสลิมทุกคนในการดำเนินรอยตาม และยังเป็นกุลสตรีที่มีความเพียบพร้อมทั้งกิริยามารยาท มีความศรัทธามั่นต่อเอกองค์อัลลอฮ์ มีความรอบรู้ในทุก ๆ ด้าน เพราะถูกหล่อหลอมด้วยบรรยากาศของศาสนาอิสลามตั้งแต่ยังเยาว์วัย (Fadi Ahmad, 1981 : 8-9)

นอกจากนั้นท่านหญิงยังได้สั่งสอนมุสลิมะฮ์ในเรื่องศาสนบัญญัติ การแต่งกาย ส่งเสริมให้มีการศึกษาเรียนรู้ที่มีประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อจะได้ปฏิบัติศาสนกิจอย่างถูกต้อง ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้เป็นคนดีต่อไป

ด้วยเหตุนี้จึงเกิดแรงจูงใจให้ผู้นับถืออิสลามตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะพยายามศึกษา วิเคราะห์และ

⁶ สงครามบ努อัลมุกฎาะลิก เป็นสงครามระหว่างมุสลิมกับชาวอิวญุซที่อาศัยอยู่ในเมืองมะคีนะฮ์ เค็มเภา นีมีสัญญาจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สงครามครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อเดือนชะฮฺบาน (เดือนที่ 8 ตามปฏิทินอิสลาม) ของปีฮิจญเราะฮ์ที่ 5 (ค.ศ.584) (Ibn Manzūr, 1997 : 3 : 21 ; Ibn Sa'd, 1410/1990 : 2 : 48)

⁷ อัลฟิฏก หมายถึง การใส่ร้าย ปรักปรำ หรือการพูดโกหกของอับดุลลอฮ์ อิบน์ อุบบัย อิบน์ สะลูล (หัวหน้าพวกคลับตะแลง) แก่ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ว่ามีชู้กับสื่อฟวาน อิบน์ มุอ์ญัฎ็อล (ร.ฎ.) ที่เป็นสาวกของท่านนบี ﷺ ซึ่งเขาได้ทำหน้าที่สำรวจข่าวของ และติดตามเป็นกองรับหลังจากศึกสงคราม โดยผู้คลับตะแลงคนนี้มี ความต้องการที่จะลบหลู่เกียรติยศของท่านนบี ﷺ และภริยาของท่านด้วย (Ibn Hishām, 1992 : 271-277)

⁸ กุร็อยซุ เป็นเผ่าอาหรับเผ่าใหญ่ มาจากเผ่ากินานะฮ์ เผ่าอัคนาน เป็นเผ่าที่ปกครองมักกะฮ์ และควบคุม กองคาราวานสินค้า และเป็นต้นตระกูลของท่านรสุล ﷺ และเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่รอบ ๆ มักกะฮ์ (Ibn al-Manzūr, 1417 / 1997 : 117)

⁹ รสุล หมายถึงศาสนทูต ผู้ได้รับการแต่งตั้งจากเอกอัลลอฮ์ให้ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนา (กรมวิชาการ, 2536 : 84)

ค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ คำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว แต่เนื่องจากหนังสือและคำราภาษาไทยที่เกี่ยวกับประวัติและบทบาทของบุคคลเหล่านั้นหาอ่านได้ยากในประเทศไทย เพราะมีการตีพิมพ์จำนวนน้อยมาก โดยเฉพาะหนังสือและคำราที่เกี่ยวข้องกับประวัติและบทบาทของบรรดาภริยาของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ เช่น หนังสือและคำราประวัติและบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในอันที่จะนำมาเป็นแบบฉบับแก่มุสลิมและมุสลิมะฮ์ทุกคน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกหัวข้อการวิจัยเรื่อง “บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮ์ บินตุ อุมัยยัด (ร.ฎ.) ในด้านสังคม การเมืองและวิชาการ” เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) มีความสามารถและมีบทบาทที่พิเศษเหนือกว่าสตรีคนอื่น ๆ หลายด้าน เช่น ด้านสังคม การเมืองและวิชาการดังที่ได้กล่าวมาแล้วซึ่งยากที่จะหาบุคคลอื่นมาเทียบได้ และผู้วิจัยจะพยายามศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศในการนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้วิจัยและผู้สนใจต่อไป

อัลกุรอาน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮ์ บินตุ อุมัยยัด (ร.ฎ.) ในด้านสังคม การเมืองและวิชาการ ผู้วิจัยได้ศึกษาจาก :-

1. อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับประวัติและบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เช่น :-

1.1 เอกองค์อัลลอฮ์ประทานลงมาให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในซูเราะฮ์¹⁰อันนุร¹¹ เพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) จากการถูกใส่ร้ายโดยพวกสัปปลัษ เอกองค์อัลลอฮ์ตรัสว่า

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا
— الآيَة

ความว่า :

“และบรรดาผู้กล่าวโทษบรรดาหญิงบริสุทธิ์ (ว่าเธอทำผิดประเวณี) แล้วพวกเขามิได้นำพยานสี่คนมา พวกเขาร้องโวยพวกเขาแปลลปथิและพวกเขาย่ำรับการเป็นพยานของพวกเขาเป็นอันขาด” (อันนุร : 4)

คำว่า “หญิงบริสุทธิ์” ในที่นี้หมายถึงท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.)

¹⁰ ซูเราะฮ์ หมายถึง บทในคัมภีร์อัลกุรอาน ประกอบด้วยหลาย ๆ อายะฮ์ (โองการ) ในอัลกุรอานมีทั้งหมด 114 ซูเราะฮ์ด้วยกัน

¹¹ ตั้งแต่อายะฮ์ (โองการ) ที่ 4, 11-20 และอายะฮ์ที่ 23 ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในบทที่ 3 (3.2.2 เรื่องท่านหญิงถูกปรักปรำโดยพวกบิดพริ้ว หน้า 49)

1.2 เอกองค์อัลตอลฮุตรัสอีกว่า :

إِنَّ الدِّينَ جَاءُ وَيَأْتِيكَ غُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ - الآية

ความว่า :

“แท้จริงบรรดาผู้นำข่าวเที่ยงนั้น (คือ ผู้รักปรำท้านหญิงอาอิชะฮฺ ร.ฎ.) เป็นนุคคลกคนหนึ่ง จากพวกเจ้า (คืออับดุลลฮุ อิบน์ อุบัย อิบน์ สะอู๊ด ผู้นำพวกมุนาฟิกผู้กั๊กกอก) พวกเจ้าอย่าได้คิดว่ามันเป็นการชั่วแก่พวกเจ้า แต่ว่ามันเป็นการดีแก่พวกเจ้า” (อันนุร : 11)

ผู้นำข่าวเที่ยงในที่นี้ประกอบด้วยอับดุลลฮุ อิบน์ อุบัย อิบน์ สะอู๊ด¹², มิสญะฮฺ¹³ อิบน์ อุฆาะฮฺ อิบน์ อัลมุกญะฮฺลิบ, หัศตาน¹⁴ อิบน์ ซาบิตและหัมมะฮฺ¹⁵ บินตุ ญะหฺ (Ibn Kathir, 1417/1997 : 2 : 125)

1.3 เอกองค์อัลตอลฮุตรัสอีกว่า :

أَوَّلًا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾

ความว่า :

“เมื่อพวกเจ้าได้ยินข่าวเที่ยงนี้ ทำไมบรรดามุอิมินและบรรดามุอิมินะฮฺ จึงไม่คิดเปรียบเทียบกับตัวของพวกเขาเองในทางที่ดี และกล่าวว่ามีเป็นเรื่องโกหกอย่างชัดแจ้ง” (อันนุร : 12)

แสดงว่า เอกองค์อัลตอลฮุได้ตำหนิบรรดามุอิมินที่ใส่ร้ายบรรดามุอิมินด้วยกันหากปราศจากพยานหลักฐานที่แน่นชัด

¹² อิบน์ อุบัย เป็นชาวมะคีนะฮฺ เป็นหัวหน้าเผ่าค็อซร็อย และเป็นหัวหน้ามุนาฟิก (ผู้บิคพริ้ว) ในอิสลามสมัยของท่านนบี ﷺ และเสียชีวิตในฐานะเป็นมุนาฟิก

¹³ มิสญะฮฺ อิบน์ อุฆาะฮฺ เป็นญาติใกล้ชิดกับท่านอุมัยกร (ร.ฎ.) ซึ่งอยู่ภายใต้การอุปการะของท่าน เพราะมีฐานะยากจนมาก เขาเป็นหนึ่งในหมู่ผู้ใส่ร้ายท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ด้วย และเสียชีวิตเมื่อปีฮิจญเราะฮฺที่ 34 ในสมัยของเคาะลีฟะฮฺอุฆมาน อิบน์ อ็อฟฟาน (ร.ฎ.) ขณะมีอายุได้ 56 ปี (Ibn Hajar, 1415 / 1995 : 3 : 408 ; Fawzi, Jihān Rif'at, 1421/2001 : 29)

¹⁴ หัศตาน อิบน์ ซาบิต อิบน์ ทะรอม อัลอันศอรี เป็นนักกวีผู้เลื่องลือในสมัยของท่านนบี ﷺ เป็นเศาะหาบะฮฺ ซึ่งเป็นนักกวีเฉพาะของท่าน เสียชีวิตเมื่อปีฮิจญเราะฮฺที่ 54 (ค.ศ.633) ขณะมีอายุได้ 120 ปี (Ibn Hajar, 1412 / 1992 : 157)

¹⁵ หัมมะฮฺ บินตุ ญะหฺ อัลอะสะเคียฮฺ เป็นพี่สาวของท่านหญิงซัยนั บินตุ ญะหฺ ซึ่งเป็นภริยาของท่านนบี ﷺ คนหนึ่ง มารดาของเธอชื่ออุมัยมะฮฺ บินตุ อับดุลมุกญะฮฺลิบ เป็นลูกพี่ลูกน้องของท่านนบี ﷺ เธอเป็นภริยาของมุอับ อิบน์ อุบัยร ต่อมาเป็นภริยาของญ็อลหะฮฺ อิบน์ อุบัยคิลลาฮฺ (Ibn Hajar, 1412 / 1992 : 745)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติและบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ประกอบด้วย :-

2.1 เอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ :-

2.1.1 อรรถหะดีษที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เช่น :-

1) อรรถหะดีษรายงานโดยสุฟยาน จากสายรายงานที่เชื่อถือได้จากอับซุฮรี ว่าท่านรศูล ﷺ ได้กล่าวว่า :-

لَوْ جُمِعَ عِلْمُ نِسَاءِ هَذِهِ الْأُمَّةِ فِيهِنَّ أَزْوَاجُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عِلْمُ عَائِشَةَ أَكْثَرَ مِنْ عِلْمِهِنَّ .

ความว่า :

“หากมีการรวบรวมความรู้ของสตรีทั้งหมดในโลกนี้ (รวมถึงบรรดาภริยาของท่านนบี ﷺ ทุกคน) ความรู้ของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) นั้นมากกว่าความรู้ของพวกเขาเหล่านั้น” (บันทึกโดยอัดดีรมีมี หมายเลข 3883 ; อัลดากิม หมายเลข 6734) (al-Nuwayrī, n.d. : 17 : 174 ; al-Salībī, 1414 /1993 : 11 : 179)

2) อิบน์ อัลดะฮ์รีย (Ibn al -Athīr, n.d : 1 : 438) เล่าในหนังสือ al -Nihāyah ว่า มีอรรถหะดีษตอนหนึ่งของท่านรศูล ﷺ ว่า : خُذُوا نَظَرَ بَيْنَكُمْ مِنَ الْحَمِيرَاءِ

ความว่า :-

“ พวกเจ้าจงเรียนรู้ครึ่งหนึ่งของศาสนาจากแม่แก้มแดง ”¹⁶

3) ยังมีอรรถหะดีษรายงานโดยอัดดีรมีมี จากอุมัยยะฮฺ อัลดะฮ์รีย (ร.ฎ.) กล่าวว่า :

مَا أَشْكَلَ عَلَيْنَا أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى قَطَّ فَسَلَّمْنَا مِنْهُ عَائِشَةَ إِلَّا وَجَدْنَا عِنْدَهَا عِلْمًا .

ความว่า :

“ไม่มีหะดีษใดที่ทำให้พวกเรา (เศาะหาบะฮฺ) ของท่านรศูล ﷺ เกิดความสงสัย แล้วพวกเราได้ไปตามท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) นอกจากพวกเราจะพบว่าเธอมีความรู้เกี่ยวกับหะดีษนั้น ๆ” (บันทึกโดยอัดดีรมีมี หมายเลข 62)

สำหรับหนังสืออรรถหะดีษที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติและบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เช่น :-

อิบน์ หัมบัล (Ibn Hanbal, 1403 / 1983 : 2 : 868 – 877) ได้รายงานในหนังสือ Fada'ih

¹⁶ ไม่ได้ระบุผู้บันทึกและอัลฮัสเกาะลานีกก็กล่าวว่าเป็นหะดีษที่ไม่มีที่มาของการรายงาน แต่ปรากฏในหนังสือ Gharib al-Hadith wa al-Āthar ของอิบน์ อัลดะฮ์รีย (Ibn al-Athir, n.d. : 1 : 438)

al-Sahābah เกี่ยวกับความประเสริฐของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “ท่านหญิงเป็นภริยาสุดที่รักของท่านรศูล ﷺ ที่มีความประเสริฐหลายอย่าง เช่น มีความจำเป็นเลิศ มีคำพูดที่ชัดเจน ชัดถ้อยชัดคำ เป็นต้น” และ อิบน์ หัมบัล (Ahmad Ibn Hanbal, 1993 : 7 : 46-399) ยังได้กล่าวในหนังสือ Musnad al-Imām Ahmad เกี่ยวกับหะดีษต่าง ๆ ที่รายงานโดยท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “มีทั้งหมด 2,383 หะดีษ” (จากหมายเลข 23,490-25,873)¹⁷

อัลบุคอรี (al-Bukhārī, 1412 / 1992 : 3 : 1374) ได้รายงานในหนังสือ Sahih al-Bukhārī เกี่ยวกับความประเสริฐของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “เอกองค์อัลลอฮฺประทานอัลกุรอานให้แก่ท่านรศูล ﷺ ในการอนุญาตให้ทำอะฮัมมุนแทนน้ำวฏูอฺ (อาบน้ำละหมาด) ซึ่งมีสาเหตุมาจากเธอ” (บันทึกโดยอัลบุคอรี หมายเลข 3777)

มุสลิม (Muslim, 1415 / 1995 : 4 : 1502-1512) ได้รายงานในหนังสือ Sahih Muslim เกี่ยวกับความประเสริฐของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “ท่านนบี ﷺ ได้ฝันเห็นนางก่อนที่ท่านจะแต่งงานด้วยถึงสามคืน” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1658)

อิบนุ มาญะฮฺ (Ibn Mājah, 1417 / 1997 : 1 : 52) ได้กล่าวในหนังสือ Sunan Ibn Mājah เกี่ยวกับท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “เป็นภริยาที่ท่านนบี ﷺ รักมาก” (บันทึกโดยอิบนุ มาญะฮฺ หมายเลข 101)

อัคริมียี (al-Tirmidhī, 1415 / 1995 : 3 : 124) ได้รายงานในหนังสือ al-Jāmi' al-Sahih (Sahih Sunan Tirmidhī) เกี่ยวกับความประเสริฐของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “เป็นผู้ที่ท่านนบี ﷺ รักมาก และท่านก็ได้ยืนยันว่านางเป็นภริยาของท่านทั้งในโลกนี้และโลกหน้า” (บันทึกโดยอัคริมียี หมายเลข 3889)

อิบนุ บัลบาน (Ibn Balbān, 1414 / 1993 : 16 : 25-35) ได้รายงานในหนังสือ Sahih Ibn Hibbān เกี่ยวกับความประเสริฐของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “ท่านรศูล ﷺ ได้ยกย่องชมเชยท่านหญิงว่าดีกว่าอุมมุซุรเราะฮฺ”¹⁸

อิบนุ หะญัรฺ (Ibn Hajar, 1415 / 1995 : 69-374) ได้รายงานในหนังสือ Musnad 'A'ishah เกี่ยวกับหะดีษที่หาพิงถึงท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “มีสายสืบที่เชื่อถือได้” และหนังสือ Fath al-Bārī fi Sharh al-Bukhārī (Ibn Hajar, 1407 / 1986 : 7 : 133-136) ว่า “ความประเสริฐของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีมาก และเหตุการณ์ปรักปรำเป็นสาเหตุหนึ่งที่เอกองค์อัลลอฮฺประทาน

¹⁷ มีความขัดแย้งของจำนวนหะดีษที่รายงานโดยท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) แต่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเป็นไปได้ เพราะตัวเลขใกล้เคียงกัน คือ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้รายงานหะดีษประมาณ 2,000 หะดีษ

¹⁸ อุมมุซุรเราะฮฺ เป็นหญิงหม้ายที่ทั้งรัก เชื้อพียงและเคารพต่อสามีของนางมาก

อัลกุรอานให้แก่ท่านนบี ﷺ เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของนาง ” (Ibn Hajar, 1986 : 7 : 496) เช่นกัน
อัลฮากิม (al-Hākim ,1411/1990 :4 : 12) ได้กล่าวในหนังสือ al-Mustadrak al-Hākim ถึง
ความประเสริฐในด้านวิชาการว่า “ เธอมีความรอบรู้เหนือสตรีทุกคนในโลกนี้ ” (บันทึกโดย
อัลฮากิม หมายเลข 6734)

2.1.2 หนังสือประวัติศาสตร์อิสลามในยุคต้น ๆ ซึ่งรายงานเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยสายสืบ เช่น :-

อิบน์ ฮิชาม (Ibn Hishām, 1412/1992 : 4 : 214 , 281) ได้รายงานในหนังสือ al-Sīrah
al-Nabawīyah ถึงการสมรสของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “ ท่านหญิงได้แต่งงานกับท่านรศูล
ﷺ เมื่ออายุประมาณ 9 หรือ 10 ปี ซึ่งเศาะฮะฮฺ บินตุ หะกิม เข้าไปเสนอท่านหญิงแก่ท่านรศูล ﷺ
เพื่อทดแทนความโศกเศร้าในการสูญเสียภริยาสุดที่รักคนแรกของท่าน คือท่านหญิงเคาะคิญะฮฺ
(ร.ฎ.) ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นบุตรของท่านอุมัยรฺ (ร.ฎ.) ที่มาจกคัณฑ์ตระกูลบনীตัมมฺและ
บรรจบกับตระกูลของศาตคามุฮัมมัด ﷺ ที่อัคราน ซึ่งเป็นตระกูลที่รับผิดชอบในการพิทักษ์รักษา
กะอูบะฮฺ¹⁹ และนางมิได้หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ที่ถูกปรักปรำ เพราะมั่นใจในความบริสุทธิ์ของตัวเอง
ในที่สุดเอกอภิศักดิ์ก็ได้ประทานอัลกุรอานไว้หลายโองการแก่ท่านศาตคามุฮัมมัด ﷺ เพื่อยืนยัน
ความบริสุทธิ์ของเธอจริง ”

อิบน์ สะอูด (Ibn Sa'd, 1410 / 1990 : 8 : 46) ได้รายงานในหนังสือ al-Tabaqāt
al-Kubrā เกี่ยวกับคัณฑ์ตระกูลของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “ ท่านหญิงเป็นบุตรของท่านอุม
บักรฺ อัศศิดดีคฺ (ร.ฎ.) อิบน์ กุหะฟะฮฺ อิบน์ อามิรฺ อิบน์ อัมรฺ อิบน์ กะออบฺ อิบน์ สะอูด อิบน์
ตัมมฺ อิบน์ มุรเราะฮฺ อิบน์ กะออบฺ อิบน์ ลุฮัย และมารดาของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ชื่อว่า อุมม
รุมาน บินตุ อุมัยรฺ อิบน์ อามิรฺ อิบน์ คะฮฺมาน อิบน์ อัลฮาริษ อิบน์ พอนมฺ อิบน์ มาลิก อิบน์
กินานะฮฺ ”

อิบน์ สะอูด (Ibn Sa'd, 1410 / 1990 : 8 : 48 , 178 , 286) ยังกล่าวอีกว่า “ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ
(ร.ฎ.) ได้ติดตามท่านรศูล ﷺ ในสงครามอัลมูรอยดีฮฺหรือสงครามบনীอับดุลมุฏะลิก ท่านรศูล ﷺ
ได้ขออนุญาตจากภริยาคนอื่น ๆ เพื่อนอนพักพิงที่บ้านของเธอ และท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็น
ภริยาของท่านรศูล ﷺ คนที่สอง หลังจากที่ท่านหญิงเคาะคิญะฮฺ (ภริยาคนแรกของท่านรศูล ﷺ)
เสียชีวิตถึงสามปี ”

อ็อบุฏะบะรี (al-Tabari, 1417 / 1997 : 2 : 11, 58 และ 111 – 113) ได้รายงานในหนังสือ
Tārikh al-Tabarī li al-Umam wa al-Mulak เกี่ยวกับเหตุการณ์อัลอิฟกฺ (การถูกปรักปรำ) ว่า

¹⁹ กะอูบะฮฺ คือ แห่งหินหรืออาคารที่มีคานตีเหล็ก เป็นที่ที่มุอฺมินทุกคนคินหน้าขณะทำการละหมาด ตั้งอยู่
ตรงกลางมัสยิดอัลหะรอมที่เมืองมักกะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

“ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ถูกใส่ร้ายโดยพวกคตบตะแลงนามว่าอับดุลลอฮฺ อิบน์ อุบัย อิบน์ สะอู๊ด (หัวหน้าพวกคตบตะแลง) และผู้ใกล้ชิดกับท่านนบี ﷺ บางคน ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เรียกร้องความเป็นธรรมกรณีท่านเคาะลีฟะฮฺอุมมาน อิบน์ อีฟฟาน (ร.ฎ.) ถูกลอบสังหาร และนำไปสู่สงครามอุรจนมีผู้เสียชีวิตทั้งหมดประมาณหนึ่งหมื่นคน ครั้งหนึ่งจากพรรคพวกของเคาะลีฟะฮฺ อะลี (ร.ฎ.) และอีกครั้งหนึ่งจากพรรคพวกของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) และเคาะลีฟะฮฺอะลี อิบน์ อบีฏอลิบ (ร.ฎ.) ก็ได้ซื้ออูฐตัวหนึ่งและมอบให้ท่านหญิงเพื่อใช้เป็นพาหนะในการเดินทางกลับสู่เมืองมะดีนะฮฺหลังจากเสร็จสิ้นสงครามอุร ”

อัลมัศอูดี (‘Alī al-Mas‘ūdī, 1417 / 1997 : 2 : 366 – 383) ได้รายงานในหนังสือ *Murūj al-Dhahab wa Ma‘ādin al-Jawhar* เกี่ยวกับท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ก่อนสงครามอุร และขณะเกิดสงครามอุร ว่า “ ท่านหญิงอหะฮฺ อิบน์ อุบัยดิลลาฮฺ (ร.ฎ.) และอัชชูบัยร อิบน์ อัลเฮอวาม (ร.ฎ.) ได้ขอร้องให้ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ร่วมเดินทางไปยังเมืองบัสเราะฮฺเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมจากท่านอะลี อิบน์ อบีฏอลิบ (ร.ฎ.) กรณีท่านอุมมาน อิบน์ อีฟฟาน (ร.ฎ.) ถูกฆาตกรรม แต่เหตุการณ์กลับกลายเป็นศึกสงครามอย่างโหดเหี้ยม จนทำให้ทั้งสองฝ่ายทั้งฝ่ายท่านหญิงและฝ่ายท่านอะลี (ร.ฎ.) ต้องสูญเสียกำลังพลจากบรรดาเศาะหาบะฮฺเป็นจำนวนมาก ”

อิบนุ อัลญะอูซี (Ibn al-Jawzī, n.d. : 2 : 10 , 508-509) ได้รายงานในหนังสือ *al-Wafā bi Ahwāl al-Mustafā* เกี่ยวกับความประเสริฐของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “ ท่านหญิงเป็นภรรยาที่ท่านรَسُول ﷺ รักมากที่สุดซึ่งท่านเลือกให้ท่านหญิงเป็นผู้ดูแลพยาบาลให้แก่ท่าน ก่อนที่ท่านจะเสียชีวิต ”

อิบนุ อัลอะษีร (Ibn al-Athīr, 1415 / 1994 : 7 : 186-189) ได้รายงานในหนังสือ *Usūd al-Ghābah fī Ma‘rifat al-Sahābah* เกี่ยวกับประวัติของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) และชีวิตการสมรสของท่านรَسُول ﷺ กับท่านหญิง ว่า “ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้สมรสกับท่านนบี ﷺ ในขณะที่มีอายุยังเยาว์วัย ”

อิบนุ อัลอะษีร (Ibn al-Athīr, 1406 / 1986 : 2 : 132 – 135) ยังได้รายงานในหนังสือ *al-Kāmil fī al-Tārīkh* ว่า “ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ถูกใส่ร้ายในเหตุการณ์ปรักปรำโดยพวกคตบตะแลง ซึ่งเอกองค์อัลลอฮฺประทานอายะฮฺอัลกุรอานลงมาให้แก่ท่านนบี ﷺ เพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ของท่านหญิง ”

อิบนุ กะษีร (Ibn Kathīr, 1408 / 1988 : 2 : 128 – 131) ได้กล่าวในหนังสือ *al-Bidāyah wa al-Nihāyah* เกี่ยวกับการสมรสของท่านรَسُول ﷺ กับท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “ ขณะนั้น

ท่านหญิงมีอายุเพียง 9 ปี” (บางทัศนะ²⁰ว่าท่านหญิงมีอายุ 14 หรือ 15 ปี) และอิบนุ กะษีร (Ibn Kathir, 1416 / 1996 : 2 : 151) ได้กล่าวในหนังสือเดิมว่า “ท่านหญิงอาอิชะฮฺ บินตุ อับบีบักร คือ ภริยาคนที่สองของท่านรศูล ﷺ” (บางทัศนะว่าเป็นภริยาคนที่สาม)

อิบนุ Һะญัร (Ibn Hajar, 1414 / 1994 : 12 : 384-386) ได้รายงานในหนังสือ Tahdhib al-Tahdhib ว่า “ท่านหญิงเป็นที่อ้างอิงหรือเป็นคำร่าด้นฉบับของบรรดาเศาะหาบะฮฺและผู้รายงานอัลหะดีษอีกหลายท่าน เช่น อัมรฺ อิบนุ อัลอัส (ร.ฎ.), อนุสรอยเราะฮฺ (ร.ฎ.) และอนุฆา อัลอัยฮะรี (ร.ฎ.) เป็นต้น ท่านหญิงเป็นผู้รายงานอัลหะดีษจากท่านรศูล ﷺ โดยตรงและจากเศาะลีฟะฮฺอุมัยยะฮฺ, เศาะลีฟะฮฺอุมัรฺ, Һัมซะฮฺ อิบนุ อับดุลมุฏฏะลิบ, อิบนุ อัมรฺ อัลอัสละมี, ท่านสะอูด อิบนุ อับบีวักกัศ, ท่านญุคามะฮฺ บินตุ วะฮบ อัลอะสะดียะฮฺ และท่านหญิงฟาฏิมะฮฺ (ร.ฎ.) บุตรีของท่านรศูล ﷺ อีกด้วย และยังมีบรรดาเศาะหาบะฮฺที่รายงานอัลหะดีษจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) อีกมาก เช่น อุมมุฏฏะฮฺ บินตุ อับบีบักร อัศศิดดีก (ร.ฎ.) และอุรวะฮฺ อิบนุ อัซซุบัยรฺ (ร.ฎ.) เป็นต้น”

2.2 เอกสารทุกียุมิ ได้แก่ หนังสือประวัติศาสตร์ที่เขียนโดยนักเขียนรุ่นหลัง เช่น :-

อัลหะมะวี, ยาฎต (al-Hamawī, Yāqt. 1410 / 1990 : 5 : 135 – 136) ได้รายงานในหนังสือ Mu‘jam al-Buldān เกี่ยวกับญะฮูฮุด ว่า “เป็นหนึ่งในสมรภูมิที่ใช้ในการต่อสู้ที่มีชื่อเสียงในอิสลามซึ่งท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้ร่วมกิจกรรมทางทหารพร้อมกับท่านรศูล ﷺ ด้วย”

อัยซะบีดี (al-Zabidi, 1412 / 1992 : 385) ได้รายงานในหนังสือ Mukhtasar Sahih al-Bukhārī เกี่ยวกับความประเสริฐของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “เธอเป็นต้นเหตุของการถูกประทานอัลกุรอานให้แก่ท่านนบี ﷺ ในการอนุญาตให้ทำตะฮัมมูม (ใช้ฝุ่นแทนน้ำในการอาบน้ำละหมาด)”

กะหุฮาละฮฺ, อุมัรฺ (Kahhālah, ‘Umar. 1991 : 12) ได้เล่าในหนังสือ A‘lām al-Nisā’ fi ‘Ālam al-‘Arab wa al-Islām ว่า “ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นภริยาที่ท่านรศูล ﷺ รักมากที่สุด”

ฮารูน, สะอีด (Hārūn, Sa‘īd. n.d. : 52) ได้เล่าในหนังสือ Fiqh Sirah Nisā’ al-Nabī เกี่ยวกับ การอพยพของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ตูมีเมืองมะดีนะฮฺ²¹ว่า “การอพยพของท่านหญิงมีสภาพที่น่ากลัวมากเพราะท่านหญิงขี้อูฐเป็นพาหนะ แต่ขี้อูฐตัวนั้นเกิดหนีออกจากฝูงคาราวาน ในที่สุด

²⁰ เช่นทัศนะของดร.อับบาซ อักกัศ

²¹ มะดีนะฮฺ เดิมชื่ออัยริบ เป็นเมืองที่ 2 ของท่านรศูล ﷺ และมีมัสญิดแห่งที่ 2 ที่มุสลิมควรไปเยี่ยม (มัสญิดแห่งแรก คือ มัสญิดอัลหะรอหม ที่มักกะฮฺ) อยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบีย

ท่านหญิงสามารถควบคุมมันได้และเดินทางต่อไปจนถึงเมืองมะดีนะฮ์อย่างปลอดภัย”

อัครศอลิหีย (al-Salibi, 1413 / 1993 : 11 : 168) ได้เขียนในหนังสือ Subul al-Hudā wa al-Rashād เกี่ยวกับความประเสริฐของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ว่า “ท่านรสูล ﷺ ได้เห็นภาพของท่านหญิงในสรวงสวรรค์ก่อนที่ท่านจะเสียชีวิต” ดังหะดีษรายงานโดยอิบну หิบบาน จากท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ว่า “แท้จริงท่านรสูล ﷺ กล่าวแก่ท่านหญิงฟาฏิมะฮ์ (ร.ฎ.) บุตรีของท่านศาสดาเกี่ยวกับตัวฉัน” แล้วท่านรสูล ﷺ ได้คุยกับฉันพลางกล่าวว่า :-

أما تَرْضَيْنَ أَنْ تَكُونِي زَوْجَتِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ , قُلْتُ : بَلَى , قَالَ : فَالْتِ زَوْجَتِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
ความว่า :

“เธอพอใจที่จะเป็นภริยาของฉันในโลกคุณหา (โลกนี้) และโลกอาคิเราะฮ์ (โลกหน้า) หรือไม่ฉันตอบว่า ใช่แน่นอน ท่านรสูล ﷺ กล่าวต่อไปว่า ดังนั้นเธอคือภริยาของฉันในคุณหา (โลกนี้) และอาคิเราะฮ์ (โลกหน้า)” (บันทึกโดยอิบну หิบบาน หมายเลข 7095)

อัครศอลิหีย (Al-Salibi, 1413 / 1993 : 11 : 179) ยังได้กล่าวเกี่ยวกับบทบาทของท่านหญิงทางด้านวิชาการว่า “ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) มีความรอบรู้ในด้านต่างๆ เช่น วิชาการแพทย์ และบทกวี เป็นต้น”

อัลอัฟหนอนี, สะอีด (al-Afghāni, Sa'id. n.d. : 21-352) ได้กล่าวในหนังสือ 'A'ishah wa al-Siyāsah เกี่ยวกับบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในด้านการเมืองว่า “ท่านหญิงเริ่มเข้ามา มีบทบาททางด้านการเมืองตั้งแต่สมัยที่ท่านนบี ﷺ ยังมีชีวิตอยู่ ต่อมาในสมัยของเคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ เคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ เคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ จนถึงสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด (ร.ฎ.) และกล่าวถึงบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในด้านการเมืองและบทเรียนที่ได้รับจากการเป็นผู้มาของท่านหญิงในสงครามอูฮุ”

2.3 เอกสารศคิยภูมิ ได้แก่ หนังสือทั่วไป สารานุกรม วารสารต่าง ๆ และข้อมูลสืบค้นจากเว็บไซต์ เช่น :-

กูฏบ, มุฮัมมัด (Qutb, Muhammad. n.d. : 12-14) ได้เล่าถึงชีวประวัติของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในหนังสือ 'A'ishah Mu'allimat al-Rijāl wa al-Ajyāl และอับดุล อัลดะหะมิด เฆาะฮ์มาฮ์ (Tahmāz, 'Abd al-Hamid. 1990 : 16-19) ได้เล่าในหนังสือ al-Sayyidah 'A'ishah 'Um al-Mu'minin wa 'Alimat Nisā' al-Islām เกี่ยวกับต้นตระกูลของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ว่า “ท่านเป็นบุตรของท่านอุมัยยะฮ์ อัครศคิคัก (ร.ฎ.) (ชื่อจริงของอุมัยยะฮ์ คือ อับดุลลอฮ์ อิบну กุหาฟะฮ์ ; อุมัยยะฮ์ อิบну อัมรฺ อิบนุ กะอับ อิบนุ สะอูด อิบนุ คัยนุ อิบนุ มุรเราะฮ์ อิบนุ กะอับ อิบนุ ลุอัยยั ที่ได้บรรจบกับตระกูลของท่านรสูล ﷺ ที่มุรเราะฮ์ เชื้อสายกูรอชฺ อัคคัยมี อัลดะหะมิด และมารดา

ของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ชื่อว่าอุมมฺุรฺมาน เดิมชื่อ ซัยนับ หรือ คะอูด บินตุ อามิรฺ อิบนุ อุัยยิมิรฺ อิบนุ อับคิซิมฺ มาจากตระกูลกินานะฮฺแต่ตามทัศนะที่เห็นพ้องต้องกัน²²ว่านางมาจากเผ่าบะนีฟิรอสฺ อิบนุ พอนมุ อิบนุ มาลิก อิบนุ กินานะฮฺ และท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีพี่น้องร่วมบิดาทั้งหมด 6 คนคือ:-

1) อับดุลลอฮฺ 2) อัศมาอฺ ทั้งอับดุลลอฮฺและอัศมาอฺ เป็นพี่น้องร่วมบิดาจากภริยาคนแรกของ เคาละตีฟะฮฺอุมฺบักกรฺ (ร.ฎ.) ชื่อนางกุดละฮฺ บินตุ อับดุ อัลอุซซา เป็นชาวกูรอซฺเผ่าอะมีรียะฮฺในสมัย ญาฮิลียะฮฺ²³ แต่มีข้อขัดแย้งในการรับอิสลามของนาง

3) อับดุลเราะหฺมาน 4) อาอิชะฮฺ

อับดุลเราะหฺมานเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ผู้เป็นมารดาคือ อุมมฺุรฺมาน (ร.ฎ.)

5) มุฮัมมัด เป็นพี่น้องร่วมบิดากับภริยาคนที่ 3 (ภริยาคนที่ 3 ของเคาละตีฟะฮฺอุมฺบักกรฺ (ร.ฎ.) ชื่อนางอัศมาอฺ บินตุ อุมัยยตุ)

6) อุมมูกุลนุุม เป็นพี่น้องร่วมบิดากับภริยาคนที่ 4 (ภริยาคนที่ 4 ของเคาละตีฟะฮฺอุมฺบักกรฺ (ร.ฎ.) ชื่อนางหะบิบะฮฺ บินตุ คอริญะฮฺ)²⁴

กูฎบ, มุฮัมมัด (Qutb, Muhammad, n.d. :81-98) ยังได้เล่าเกี่ยวกับบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ทางด้านวิชาการว่า “ท่านหญิงมีความรอบรู้ในวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชาทางด้านศาสนา เช่น วิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน วิชาอัลหะดีษ²⁵ วิชาศาสนบัญญัติและวิชาอื่น ๆ ”

บินตุ อัชชาฎิอฺ (Bint al-Shāḡī, 1407 / 1987 :251-298) ได้เขียนในหนังสือ Tarājum Sayyidāt Bayt al-Nubuwwah Raḡiya Allah ‘Anhunna ว่า “ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็น ศรีภริยาของท่านรศูล ﷺ ซึ่งพระองค์อัลลอฮฺทรงบัญชาให้แต่งงาน และท่านหญิงได้ใช้ชีวิตร่วมกับท่านรศูล ﷺ นานถึง 9 ปี ”

มุฮัมมัด บัยฮะกี (Muhammad Bayhaqī, 1404 / 1994 : 105-109) ได้เขียนในหนังสือ

²² ทัศนะที่เห็นพ้องต้องกัน อ้างถึงในหนังสือของ Abū Bakr al-Tanḡāwī

²³ ญาฮิลียะฮฺ เป็นภาษาอาหรับ แปลว่า อนาคต ป่าเถื่อน สภาพความงมงายของอาหรับก่อนที่ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ จะเผยแผ่คำสั่งสอนศาสนาอิสลาม (บินมุสลิม, ม.ป.ป. : 63)

²⁴ คุรอซฺละฮฺียะฮฺในแผนภูมิบทที่ 3 เรื่องเชื้อสายวงศ์ตระกูลของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.)

²⁵ อัลหะดีษ ความนิยามของมุหัดดีมีน (นักปราชญ์หะดีษ) หมายถึง สิ่งที่ทาคึงถึงท่านนบี ﷺ ในทุก ๆ ด้าน เช่น คำพูด การกระทำ การยอมรับ ในการอธิบายขยายความบทบัญญัติศาสนาอิสลามทั้งในเชิงทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ คุณลักษณะทั้งในด้านสรีระและจริยะ ตลอดจนชีวประวัติของท่านทั้งก่อนและหลังการแต่งตั้งให้เป็นนบี (al-Sibā'i, 1982 : 47) อ้างถึงในหนังสือองค์รวมคำสอนแห่งอิสลาม, 2543 : 43

Kisah-Kisah Wanita Teladan เกี่ยวกับบทบาททางด้านสังคมของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “ท่านหญิงได้ติดตามท่านรศูลﷺ เกือบทุกสถานการณ์ เช่น ในการเผยแผ่สังฆกรรมให้แก่ชาวยิวเผ่าบনী อัดมุฏญาะลิกที่เมืองมะดีนะฮฺ การเยียวยาแก่ท่านรศูลﷺ และการบริการน้ำดื่มแก่บรรดา เศาะหาบะฮฺในสมรภูมิต่าง ๆ ”

อับดุลอะซะบี (al-Dhababī, 1419 / 1998 : 2 : 139) ได้กล่าวในหนังสือ *Sāyr A‘lām al-Nubalā’* เกี่ยวกับบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในการรายงานอัลหะดีษว่า “ ท่านหญิงได้รายงาน อัลหะดีษเป็นจำนวนมากถึงสองพันสองร้อยสี่บท บันทึกโดยบุคอรีและมุสลิมร่วมกันจำนวนหนึ่ง ร้อยสี่สิบบท บันทึกโดยบุคอรีเพียงลำพังจำนวนห้าสิบสองบท และบันทึกโดยมุสลิมเพียงลำพัง จำนวนหกสิบเจ็ดบท ”

ญะฮฺมาซ, อับดุลอะฮฺมัด (Tahmāz, ‘Abd al-Hamīd. 1411 / 1990 : 177-186) ได้กล่าวใน หนังสือ *al-Sayyidah ‘Ā’ishah Um al-Mu’minin wa ‘Ālimat Nisā’ al-Islām* เกี่ยวกับ บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในด้านวิชาศาสนบัญญัติว่า “ หนึ่งในสี่ของหุกุมชะรีอะฮฺ²⁶ ได้ มาจากคำสั่งสอนของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ”

เอส.เอ็ม.มะคานี แปลโดยบรรจง บินกาซัน (S.M.Madaṅī, 2544 : 49) กล่าวในหนังสือ *The Family of The Prophet* ว่า “ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นผู้เรียกร้องความเป็นธรรมจากเคาะลีฟะฮฺ ²⁷อะลี อิบน์ อับดุลอิลิบ (ร.ฎ.) กรณีที่เคาะลีฟะฮฺอุมมาน อิบน์ อัฟฟาน (ร.ฎ.) ถูกฆาตกรรม และ เป็นเจ้าของอูฐในเหตุการณ์สงครามอูฐ ”

<http://hadith.allislam.com/Didplay/Display.asp?Doc=11&ID=23167&SearchText=shawwal&SearchType=root&Scope=all&Offset = ... 20/1/44> เว็บไซต์นี้ได้กล่าวถึงท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “ เป็นผู้สนับสนุนให้มุสลิมและมุสลิมะฮฺแต่งงานในเดือนเราะฆะบ (เดือนที่ 10 ตามปฏิทินอิสลาม) เพื่อลดล้างความเชื่อของคนบางกลุ่มในสมัยนั้นว่าการแต่งงานในเดือนนี้ไม่เป็นศิริมงคล ”

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติและบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้แก่ :-

3.1 Qaddārah, Zāhiyah ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง ‘Ā’ishah Um al-Mu’minin พบว่า

²⁶ หุกุมชะรีอะฮฺ คือ ข้อบัญญัติทางศาสนาซึ่งครอบคลุมในเรื่องของกฎหมายและอื่น ๆ เช่น การพิพากษาคดี ความ การแต่งงาน การหย่าร้าง การแบ่งมรดก และมารยาทต่าง ๆ เป็นต้น

²⁷ เคาะลีฟะฮฺ ในที่นี้เป็นชื่อที่ใช้เรียกบุคคลที่ทำหน้าที่แทนบุคคลอื่นที่จากไป (Madkur, Ibrāhīmī. 1972. : 260) ในหนังสือ *Mu ‘jam al-Wasā’i* ในที่นี้ หมายถึง ผู้ปกครองมุสลิมสืบต่อจากท่านนบีﷺ และคำนี้ถูกนำมาใช้ เรียกผู้ปกครองอาณาจักรอิสลามโดยเฉพาะ

ชีวประวัติของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นชีวประวัติที่ควรแก่การศึกษา ซึ่งเริ่มตั้งแต่ยังเยาว์วัย จนถึงบั้นปลายของชีวิต

3.2 *Abū al-Su‘ūd, ‘Abd Allāh* ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง *Tafsīr Umum al-Mu‘minīn ‘Ā’ishah Radīya Allāh ‘Anhā* พบว่า บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในด้านวิชาการประกอบด้วย การอธิบายอัลกุรอาน ซึ่งมีทั้งหมด 132 อายะฮฺ (โองการ)

3.3 *Fawzi, Jihān Rif‘at* ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง *al-Sayyidah ‘Ā’ishah wa Tawthīqūhā li al-Sunnah* พบว่า บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในการอธิบายอัลกุรอานมีหลายวิธี และการรวบรวมอัลหะดีษมีหลายชนิด

3.4 *Ibn Sālim, Sulaymān* ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง *al-‘Aqīdah fi Ahl al-Bāyt Bāyn al-Ifrāt wa al-Tafriṭ* พบว่า ความประเสริฐของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีมากมาย และมีทักษะที่หลากหลายของอะฮฺลุลบัยตนะฮฺต่อเหตุการณ์ปรักปรำหรือการใส่ร้ายท่านหญิง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังต่อไปนี้ :-

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของท่านหญิงอาอิชะฮฺ บินตุ อับบีบักร์ (ร.ฎ.)
2. เพื่อศึกษาบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในด้านสังคม การเมืองและวิชาการ

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (อินชาอัลลอฮฺ)²⁸

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ บินตุ อับบีบักร์ (ร.ฎ.) ทางด้านสังคม การเมือง และวิชาการในครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้ :-

1. จะได้รับรู้เกี่ยวกับประวัติของท่านหญิงอาอิชะฮฺ บินตุ อับบีบักร์ (ร.ฎ.) และทราบถึงบุคลิกภาพและอัจฉริยภาพของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.)
2. จะได้รับความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในด้านสังคม การเมือง และวิชาการ
3. จะได้นำมาเป็นแบบอย่างแก่เยาวชนมุสลิมะฮฺทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะบทบาทและสถานภาพสตรีปัจจุบัน

²⁸ อินชาอัลลอฮฺ เป็นคำกล่าวแสดงถึงความหวังของมุสลิม มุสลิมะฮฺในความประสงค์ของเอกองค์อัลลอฮฺ ให้ถึงนั้นบังเกิดขึ้น หากพระองค์ทรงประสงค์

4. จะ ได้ตำราอ้างอิงทางวิชาการขึ้นมาอีกชิ้นหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการประกอบการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์
5. จะ ได้เพิ่มประสบการณ์ด้านการวิจัยแก่ผู้วิจัยเอง
6. จะ ได้เป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลต่อผู้ค้นคว้าและผู้สนใจในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประวัติศาสตร์เชิงคุณภาพและเป็นวิจัยเอกสารที่ยึดการบรรยายเป็นสำคัญ โดยจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะ :-

1. ชีวิตประวัติของท่านหญิงอาอิชะฮฺ บินตุ อุมัยยะฮฺ (ร.ฎ.) เริ่มตั้งแต่ชีวิตในวัยเยาว์ การศึกษา การเข้าสู่สังคม การเป็นภริยาของท่านศาสดา จนถึงบั้นปลายของชีวิตและผลงานของนาง
2. บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในด้านสังคม การเมือง และวิชาการ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้มีข้อตกลงดังนี้ :-

1. ในการอ้างอิงหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประวัติและบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ผู้วิจัยยึดหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลหะดีษและจากรายงานของนักวิชาการประวัติศาสตร์ในยุคต้น ๆ และจากทัศนะของนักประวัติศาสตร์ร่วมสมัยที่ได้รับการยอมรับ
2. บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในด้านสังคม การเมืองและวิชาการ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงบทบาทของท่านหญิงในสมัยท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ สมัยเคาะลีฟะฮฺอุมัยยะฮฺ (ร.ฎ.), เคาะลีฟะฮฺอุมัยยะฮฺ อิบน์มุลค็อดฎอบ (ร.ฎ.), เคาะลีฟะฮฺอุมัยยะฮฺ อิบน์ อับฟาน (ร.ฎ.), เคาะลีฟะฮฺอุมัยยะฮฺ อิบน์ อับดุลลาฮฺ (ร.ฎ.) และสมัยท่านมูอาวิยะฮฺ อิบน์ อับดุลลาฮฺ (ร.ฎ.)
3. ความหมายของอัลกุรอานที่เป็นภาษาไทยซึ่งใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ใช้อัลกุรอานฉบับแปลของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ เผยแพร่โดยศูนย์นักศรัทธาเพื่อการพัฒนาอัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮฺ อัลมุแนววาเราะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ส่วนความหมายของอัลหะดีษ ส่วนมากผู้วิจัยได้ใช้หะดีษเศาะหีหะ ของอาจารย์อรุณ บุญชม ซึ่งแปลจากหนังสือ al-Taj al-Jami' al-Sahih li al-Usul fi Ahādith al-Rasul ของ มัสนูร อะดี นาศิฟ
4. การอ้างอิงต่าง ๆ เช่น :
 - 4.1 อัลกุรอาน จะใช้ชื่อซูเราะฮฺ (บทในคัมภีร์อัลกุรอาน) และอายะฮฺ (โองการ) เท่านั้น เช่น (อันนูร : 11) หมายถึง ซูเราะฮฺอันนูร อายะฮฺที่ 11, (ยูนุส : 11,15) หมายถึงซูเราะฮฺยูนุส อายะฮฺที่ 11 และ 15

4.2 อัดหะดีษ จะอ้างถึงผู้บันทึกกับหมายเลขหะดีษเท่านั้น เช่น (บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 6) หมายถึงหะดีษนี้บันทึกโดยบุคอรี หมายเลขที่ 6, (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 16) หมายถึงหะดีษนี้บันทึกโดยมุสลิม หมายเลขที่ 16 เป็นต้น

4.3 การอธิบายศัพท์ จะใช้ศัพท์ตามอิกฎิลากุ (ศัพท์เทคนิค) และเขียนแบบเชิงอรรถจากหนังสือ Mu 'jam al-Wasit̄ , Lisān al-'Arab, Nihāyat al-Arb และปทานุกรม เป็นต้น

4.4 การแนะนำบุคคล จะแนะนำเฉพาะเสาะหาบะฮุและคำบิฮันที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยเท่านั้น โดยแนะนำสั้น ๆ และใช้หนังสือต่อไปนี้ คือ al-Nihāyah , Taqrīb al-Taqrīb , al-A'lām , Tahdhīb al-Tahdhīb , Taqrīb al-Tahdhīb, Mu 'jam al-Fahāris li Alfāz al-Hadīth al-Nabawī vol. 8 และหนังสือ Sāyr A'lām al-Nubalā' เป็นต้น

4.5 การแนะนำนักปราชญ์ จะแนะนำประวัติของพวกเขาโดยสังเขปในเชิงอรรถ

4.6 การแนะนำสถานที่ จะแนะนำสถานที่ที่ไม่เป็นที่รู้จัก จากหนังสือ Mu 'jam al-Buldān , Lisān al-'Arab เป็นต้น

4.7 การลำดับหนังสือหะดีษและประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้ลำดับตามปีเสียชีวิตของผู้เขียนเป็นเกณฑ์ โดยเฉพาะเอกสารที่เป็นปฐมภูมิเท่านั้น ส่วนเอกสารทุติยภูมิและตติยภูมิมิได้ปฏิบัติตามข้อตกลงนี้ เพราะส่วนใหญ่ไม่ปรากฏปีเสียชีวิต

4.8 การอ้างอิงจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัย ผู้วิจัยจะอ้างถึงโดยวิธีการเขียนแบบนามปี (Author-Date) และเชิงอรรถ (Footnote) หากมีสิ่งที่สมควรเพิ่มเติม ซึ่งจะบรรจุเล่มที่ (ถ้ามีจำนวนมากว่าหนึ่งเล่มและหมายเลขหน้า เช่น (Ibn Sa'd, 1410 / 1990 : 2 : 52) หมายถึงอ้างจากหนังสือของอิบนุ สะอูด พิมพ์เมื่อปีฮิจญเราะฮ์ที่ 1410 ตรงกับปีคริสตศักราช 1990 เล่มที่ 2 หน้า 52 ส่วนฐานข้อมูลอื่น ๆ จะอ้างตามวัน เดือน ปีที่ได้รับข้อมูล

4.9 การบันทึกปีตีพิมพ์ จะบันทึกปีฮิจญเราะฮ์และคริสตศักราชด้วย (สำหรับหนังสือที่เป็นภาษาอาหรับและมลาญูเท่านั้น) ส่วนปีเกิด ปีเสียชีวิต และวันเวลาที่เกิดเหตุการณ์ จะบันทึกทั้งปีฮิจญเราะฮ์ และคริสตศักราชด้วยเช่นกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาทในที่นี้ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ด.ญ.) ที่มีต่อตนเอง ต่อท่านรَسُول ﷺ และต่อสังคมตามแบบแผนที่ตั้งคมยอมรับและสอดคล้องกับคำสั่งสอนของศาสนาอิสลาม

การเมือง หมายถึง กิจการบ้านเมืองต่างๆ ไปของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ด.ญ.) ที่เน้นการเมืองการปกครองตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งเน้นความถูกต้อง ความชอบธรรมและความยุติธรรม

วิชาการ หมายถึง ความรู้ที่ท่านหญิงได้มาด้วยการเล่าเรียนหรือฝึกฝนจากบิดามารดา ท่านนบี มุฮัมมัด ﷺ บรรดาภริยาของท่าน และบรรดาเศาะหาบะฮ์ หรือความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่ชัดเจน และแท้จริงจากผู้รู้

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ บินตุ อับบักฺร คือ ภริยาคนที่สอง (บางทีคนว่าคนที่สาม)²⁹ ของท่าน ศาสดามุฮัมมัด ﷺ หรือมารดาแห่งศรัทธาฯ เป็นผู้เรียกร้องความเป็นธรรมจากเคาะลีฟะฮ์อะลียิบนุ อับฏอลิบ (ร.ฎ.) กรณีเคาะลีฟะฮ์อุษมาน อิบนุ อัฟฟาน (ร.ฎ.) ถูกฆาตกรรม และท่านหญิงเป็นที่อ้างอิงหรือเป็นคำตัดสินฉบับแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์และผู้รายงานอัลหะดีษอีกหลายท่าน เช่น อнуสรอยเราะฮ์ (ร.ฎ.) ท่านหญิงเป็นผู้รายงานอัลหะดีษจากท่านรุตฺล ﷺ โดยตรง จากเคาะลีฟะฮ์ อมูบักรฺ, เคาะลีฟะฮ์อุมัรฺ, ท่านหัมซะฮ์, อิบนุ อัมรฺ อัลอัศละมี, ท่านสะอูด อิบนุ อบีวักกัศ, ท่านญุคามะฮ์ บินตุ วะฮบ อัลอะสะเคียฮ์ และท่านหญิงฟาฏิมะฮ์ (ร.ฎ.) บุตรีของท่านรุตฺล ﷺ อีกด้วย และมีบรรดาเศาะหาบะฮ์ที่รายงานอัลหะดีษจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) อีกมาก เช่น อุนนุกุลนุน บินตุ อับบักฺร อัศศิดดีก (Ibn Hajar, 1994 : 12 : 384-386)

บินตุ (เป็นภาษาอาหรับ) หมายถึง บุตรี หรือลูกสาว

อับบักฺร เป็นฉายาที่ท่านรุตฺล ﷺ ได้ตั้งให้แก่อับดุลลอฮ์ อิบนุ กุหาฟะฮ์ ผู้เป็นบิดาของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เพราะเป็นชายฉกรรจ์คนแรกที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งศรัทธาในความเอกราชของอัลลอฮ์และความเป็นศาสนทูตท่านสุดท้ายของพระองค์คือ นบี มุฮัมมัด ﷺ

เราะฎียัลลอฮูอันฮูมา เป็นคำภาษาอาหรับเรียกต่อท้ายชื่อบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ทั้งชายและหญิงเพียงสองคน (ในที่นี้หมายถึงท่านหญิงอาอิชะฮ์และเคาะลีฟะฮ์อุมูบักรฺ ผู้เป็นบิดา) มีความหมายว่า “ขอเอกองค์อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยในตัวท่านทั้งสองด้วยเถิด” คำนี้มาจากภาษาอาหรับว่า “رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا”

คำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮู” เป็นคำที่ใช้กับเศาะหาบะฮ์เอกพจน์ชาย “เราะฎียัลลอฮูอันฮา” เป็นคำที่ใช้กับเอกพจน์หญิง “เราะฎียัลลอฮูอันฮูมา” เป็นคำที่ใช้กับทวีพจน์ (เศาะหาบะฮ์ทั้งชายและหญิง) ส่วนคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮูม” เป็นคำที่ใช้กับเศาะหาบะฮ์พหูพจน์ชาย และ

²⁹ ทักตะของอิบนุ สะอูด (Ibn Sa'ad, 1410/1990 : 8 : 42-43) ว่าท่านรุตฺล ﷺ ได้แต่งงานกับท่านหญิงเศาะเคฮ์ (ร.ฎ.) ก่อนที่ท่านนบี ﷺ จะแต่งงานกับท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในเดือนรอมฎอน ปีที่ 10 ของการเป็นนบี หลังจากท่านหญิงเคาะคียะฮ์ (ร.ฎ.) เสียชีวิตแล้ว ท่านนบี ﷺ ได้อยู่ร่วมกับท่านหญิงเศาะเคฮ์ในขณะที่ท่านยังอยู่ที่มักกะฮ์ ซึ่งท่านอิบนุ ก็อยซิม อัลญาซี (Ibn Qayyim, 1414/1994 : 1 : 105) ได้กล่าวในหนังสือ Zād al-Ma'ād ว่าท่านรุตฺล ﷺ แต่งงานกับท่านหญิงเศาะเคฮ์ (ร.ฎ.) ก่อนที่จะแต่งงานกับท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เช่นเดียวกับอิบนุ สะอูด ซึ่งก็หมายความว่าท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) นั้นเป็นภริยาคนที่ 3 ของท่านนบี ﷺ เนื่องจากท่านได้อยู่ร่วมกับท่านหญิงหลังจากอพยพไปมะดีนะฮ์แล้ว

“เราฎิยัลลอฮฺอันสุนนะ” เป็นคำที่ใช้กับพหูพจน์หญิง ซึ่งหลักฐานจากอัลกุรอาน ว่า :-

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُم وَرَضُوا عَنْهُ - الْآيَةُ

ความว่า :-

“พระองค์อัลลอฮฺทรงปิติต่อพวกเขา และพวกเขาก็ยินดีในพระองค์” (อัลบัยยีนะฮฺ : 8)

ดังนั้น บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) หมายถึง การกระทำและความรับผิดชอบของนางค่อนหน้าที่ที่มีต่อตนเอง ต่อครอบครัว บรรดาเสาะหาบะฮฺ คาบิอื่นและคาบิอาตที่พวกเขายอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับอัลกุรอานและอัลหะดีษ หรือความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของท่านหญิงต่อบุคคลดังกล่าวที่พวกเขายอมรับซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งสอนของศาสนาอิสลาม